

Συνεργατική μάθηση

Η συνεργατική μάθηση αναφέρεται στις εκπαιδευτικές μεθόδους στις οποίες ζευγάρια ή μικρές ομάδες μαθητών/τριών λειτουργούν μαζί για να ολοκληρώσουν έναν κοινό στόχο. Ο στόχος αυτής της συνεργασίας είναι να μεγιστοποιήσουν τις προσωπικές γνώσεις μέσω της αλληλεπίδρασης με τα άλλα μέλη της ομάδας που προσπαθούν για το κοινό όφελος. Οι δάσκαλοι με την εφαρμογή σκόπιμων συνεργατικών τεχνικών στοχεύουν να διορθώσουν αθέλητες κοινωνικές και εκπαιδευτικές προκαταλήψεις που ευνοεί ο σχολικός ανταγωνισμός.

Τα ουσιαστικά στοιχεία της συνεργατικής μάθησης

1.Θετική αλληλεξάρτηση:Οι μαθητές συνειδητοποιούν ότι συνδέονται ο ένας με τον άλλον με τέτοιο τρόπο ώστε όπου κάποιος δεν μπορεί να πετύχει μόνος του το κάνει με τη βοήθεια των άλλων και η επιτυχία του καθενός εξαρτάται από τη συμβολή όλων μέσα στην ομάδα.

2.Προώθηση της "πρόσωπο με πρόσωπο" αλληλεπίδρασης:Οι μαθητές εργάζονται μαζί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να συμβάλλουν ο ένας στην επιτυχία του άλλου με την παροχή βοήθειας, την υποστήριξη του ενός προς τον άλλον, και με το να εμπνέει ο ένας τον άλλον. Αυτό το πλαίσιο περιλαμβάνει προφορικές εξηγήσεις για το πώς να λύσουν τα προβλήματα, διάδοση της γνώσης του ενός προς τον άλλον, έλεγχο της κατανόησης από τον ένα στον άλλο, συζήτηση των εννοιών που μαθαίνονται, σύνδεση της τρέχουσας με την προηγούμενη μάθηση.

3.Προσωπική και ομαδική υπευθυνότητα:Η ομάδα είναι υπεύθυνη για την επίτευξη του στόχου της.Κάθε άτομο είναι υπεύθυνο για την προσωπική συμβολή του στην ομάδα.

4.Διαπροσωπικές και μικροομαδικές δεξιότητες:Οι κοινωνικές δεξιότητες δεν αναπτύσσονται αυτόματα κατά τη διάρκεια της ομαδικής εργασίας.Διδάσκονται κατά περίπτωση στους μαθητές από το δάσκαλο.

5.Ομαδική εργασία:Υφίσταται όταν τα μέλη ομάδας συζητούν τους τρόπους με τους οποίους θα επιτύχουν το στόχο τους και ενεργούν προς τον σκοπό αυτό. Περιλαμβάνει επίσης συζήτηση της αποτελεσματικότητας των εργασιακών σχέσεων κατά τη διάρκεια της κίνησης προς την επίτευξη του στόχου καθώς και αξιολογική συζήτηση όσον αφορά την επίτευξη του στόχου αφενός και την προσωπική συμβολή του καθενός αφετέρου.

Η συνεργατική μάθηση διακρίνεται σε κλειστή συνεργατική(συνεταιριστική) μάθηση σε μικροομάδες-ζευγάρια(Cooperative) και σε ανοιχτή συνεργατική μάθηση σε ανομοιογενείς ομάδες(Collaborative)

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Συνεταιριστική μάθηση(cooperative)	Συνεργατική μάθηση(collaborative)
προϊόν συνεργατικής πίεσης	Τονίζει την ομαδική διαδικασία
Στενός έλεγχος από τον εκπαιδευτικό	Μόλις τεθεί ο στόχος όλος ο έλεγχος μεταφέρεται στην ομάδα
Ο στόχος είναι κλειστός και το	Ο στόχος είναι ανοιχτός και εκτεταμένος

Συνεταιριστική μάθηση(cooperative)

Συνεργατική μάθηση(collaborative)

περιεχόμενο συγκεκριμένο

Βασίζεται στην δημιουργία, στην ανάλυση και στη συστηματική εφαρμογή συγκεκριμένων σχεδίων μαθητικής αλληλεπίδρασης

Διδασκαλία στην οποία οι ετερογενείς μικροομάδες, κτίζουν θετική αλληλεξάρτηση μεταξύ των μελών μαθαίνοντας συνεργατικές δεξιότητες

Επικεντρώνεται στο δάσκαλο

Χρησιμοποιεί ποσοτικές μεθόδους για την αξιολόγηση του αποτελέσματος

Παραδοσιακή γνώση που βασίζεται σε κανόνες

Χρήση καλύτερων μέσων για να ελεγχεί η θεμελιωμένη γνώση

Μη συγκεκριμένη δομή

Αφήνει τον μαθητή να "μιλήσει" και να διαμορφώσει φιλίες και ενδιαφέροντα στις ομάδες. Επιλύει τις συγκρούσεις με τις διαπροσωπικές μαθητικές συζητήσεις που αναπτύσσονται

Επικεντρώνεται στο μαθητή

Χρησιμοποιεί ποιοτικές αναλύσεις που αναλύουν την ποιότητα της συζήτησης σε απάντηση δοθείσης ερώτησης.

Σχηματισμός δεσμών μέσα από κοινωνικές εποικοδομητικές ενέργειες

Χρησιμοποιείται σε μαθητές που έχουν θεμελιωμένη γνώση και μπορούν την ίδια στιγμή να συζητούν και να αξιολογούν

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στη συνεργατική μάθηση

- *Σχεδιάζει δυναμικά μαθήματα για τη μεταβίβαση της μάθησης
- *Διδάσκει τους μαθητές πώς να μαθαίνουν
- *Αναπτύσσει την υπευθυνότητα των μαθητών
- *Προωθεί την ενεργή μάθηση
- *Διευκολύνει την αυτοαξιολόγηση των μαθητών
- *Ενθαρρύνει τους μαθητές
- *Προάγει την ενεργή συμμετοχή των μαθητών
- *Παρακινεί σε σκέψεις υψηλού επιπέδου
- *Διδάσκει άμεσες κοινωνικές δεξιότητες
- *Εξισορροπεί τις αλληλεπιδράσεις:του δασκάλου προς τον μαθητή, του μαθητή προς το υλικό, του μαθητή προς τον συμμαθητή

Ο ρόλος των μελών των ομάδων στη συνεργατική μάθηση

- *Θετική αλληλοεξάρτηση
- *Ατομική υπευθυνότητα
- *Ανομοιογένεια των μελών
- *Κοινή ηγεσία

*Εμπιστοσύνη του ενός προς τον άλλον

*Ομαδικές συζητήσεις και αξιολόγηση των εργασιών και της αλληλεπίδρασης μεταξύ των μελών

*Το μέγεθος της ομάδας ποικίλλει από 2-6 μέλη. Όσο λιγότερος είναι ο διαθέσιμος χρόνος, τόσο μικρότερη πρέπει να είναι η ομάδα. Ομάδες που επιλέγονται από τον δάσκαλο συχνά λειτουργούν καλύτερα από τις ομάδες που επιλέγονται από τους μαθητές *Μεγιστοποίηση της ετερογένειας (μαθητές υψηλής, μέσης και χαμηλής δυνατότητας μέσα στην ίδια ομάδα)

Βασικοί όροι της συνεργατικής μάθησης

*Οποιαδήποτε εκπαιδευτική δραστηριότητα είναι κατάλληλη για την συνεργατική μάθηση

*Η αίθουσα είναι κατάλληλα διαμορφωμένη για να υποστηρίξει τη συνεργασία μικρών ομάδων και την εύκολη κίνηση του δασκάλου ανάμεσα στις ομάδες

*Το υλικό τακτοποιείται σύμφωνα με το σκοπό του μαθήματος

*Ο ακαδημαϊκός στόχος εξηγείται λεπτομερώς

*Δόμηση θετικής αλληλεξάρτησης ζητώντας από τις ομάδες να παράξουν ένα ενιαίο προϊόν μάθησης

*Δημιουργία του υλικού, συγκέντρωση των πληροφοριών

*Καθορισμός των ρόλων για τα μέλη της ομάδας

Θεωρητικοί της συνεργατικής μάθησης

Lev

Vygotsky

Κοινωνική ανάπτυξη

Albert

Bandura

Κοινωνική θεωρία μάθησης, μίμηση προτύπου, μοντελοποίηση, αυτοαποτελεσματικότητα

J. Lave

Πλαισιωμένη μάθηση

John Dewey

Η μάθηση σαν αποτέλεσμα γνωστικής ανισορροπίας

G. Pask

Θεωρία της συνομιλίας(του διαλόγου)

Επίδραση της συνεργατικής μάθησης στη διδασκαλία με την βοήθεια του υπολογιστή

Θετικές πτυχές της συνεργατικής μάθησης

*Αναπτύσσει την αλληλοεξάρτηση

* Βοηθά τους μαθητές να αναπτύσσουν επαγγελματική συμπεριφορά

* Βελτιώνει τον αυτοσεβασμό και την εκτίμηση του σχολείου

* Εξασφαλίζει ψυχική υγεία

* Βοηθά τους μαθητές να αναπτύσσουν θετικές αλληλεπιδραστικές σχέσεις

* Αναπτύσσει κοινωνικές δεξιότητες και δεξιότητες επικοινωνίας

* Βελτιώνει τα εσωτερικά κίνητρα των μαθητών

* Οι ομάδες παρέχουν ένα ακαδημαϊκό και προσωπικό σύστημα υποστήριξης των μελών τους

- * Αναπτύσσονται οι αντανακλαστικές και μεταγνωστικές ικανότητες του μαθητή καθώς εκείνος επιδιώκει να διευκρινίσει, να εξηγήσει και να δικαιολογήσει τη στάση του σε σχέση με τους άλλους
- * Προωθεί μεγαλύτερες ικανότητες κριτικής σκέψης
- * Τα γνωστικά αποτελέσματα που προκύπτουν ενισχύουν την βραχυπρόθεσμη και την μακροπρόθεσμη μνήμη
- * Ο μαθητής μαθαίνει να βλέπει ένα ζήτημα από διάφορες πλευρές
- * Βοηθά τον μαθητή να διαμορφώσει θετικές στάσεις απέναντι σε διάφορες θεματικές περιοχές που μελετώνται
- * Ευνοεί μεγαλύτερη επιτυχία υψηλών στόχων και μεγαλύτερη παραγωγικότητα μάθησης

Κριτική ενάντια στη συνεργατική μάθηση

- * Ο εσωστρεφής μαθητής υποφέρει
- * Οι μαθητές με χαμηλή αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση υποφέρουν εξαιτίας του φόβου της απόρριψης
- * Η ισότητα της συνεργασίας μπορεί να υπονομεύσει τους μαθητές που θέλουν να κάνουν περισσότερα
- * Απεμπλοκή από τις συνεργατικές διαδικασίες των λιγότερο ικανών μελών
- * Οι ικανότεροι μαθητές κάνουν λιγότερα από όσα μπορούν για να μη γίνουν τα "κορόιδα" της ομάδας
- * Τα μέλη με υψηλές δυνατότητες αναλαμβάνουν πάντα του ηγετικούς ρόλους σε βάρος των άλλων
- * Η προσπάθεια της ομάδας χαρακτηρίζεται από την ατομική ανικανότητα
- * Η υπευθυνότητα διαχέεται μεταξύ των μελών της ομάδας και προκύπτει χαλάρωση και τεμπελιά
- * Δημιουργείται αρκετές φορές καταστρεπτική σύγκρουση μεταξύ των μελών της ομάδας

Εφαρμογές της διδασκαλίας με τη βοήθεια του υπολογιστή στην συνεργατική μάθηση

Η συνεργατική μάθηση με υπολογιστή εμφανίζεται όταν συνδυάζεται η εκπαιδευτική χρήση του υπολογιστή με τη μάθηση των συνεργατικών ομάδων. Αυτές οι ομάδες μπορούν να εργάζονται στον ίδιο τον υπολογιστή, ή μακριά από τον υπολογιστή για να προγραμματίσουν το υλικό που εισάγεται στον υπολογιστή σε ένα προχωρημένο στάδιο. Δεδομένου ότι οι μαθητές συγκεντρώνονται στο περιεχόμενο που προσφέρει ο υπολογιστής, η δυναμική της ομάδας μπορεί να αναπτύξει έναν περισσότερο αντικειμενικό τόνο. Προκειμένου να δημιουργήσουν οι μαθητές τα συνεργατικά σχέδια εργασίας χρειάζονται πληροφορίες. Οι υπολογιστές μπορούν να προσφέρουν σημαντικά στην παροχή αυτών των πληροφοριών με τους ακόλουθους τρόπους:

Τράπεζες πληροφοριών:

- * Υπερκείμενο: είναι ένα δίκτυο που αποτελείται από τους κόμβους των πληροφοριών που συνδέονται με τις συνδέσεις/αλυσίδες. Η σωστή δόμηση αυτών των συνδέσεων μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη υψηλότερων γνωστικών δεξιοτήτων.
- * Υπερμέσα: ολοκληρωμένα ηλεκτρονικά μέσα που αποτελούνται από κείμενο, γραφικές παραστάσεις, κινούμενη εικόνα, ήχο, βίντεο, κ.λπ. Είναι μια χρήσιμη μέθοδος για να κάνει τις πληροφορίες διαθέσιμες και προσβάσιμες στα περισσότερα περιβάλλοντα.

* Επαναχρησιμοποιημένα αντικείμενα διδασκαλίας

* WebQuests: είναι δραστηριότητες σε μορφή ερωτήσεων στις οποίες οι πληροφορίες που χρησιμοποιούν οι μαθητές προέρχονται από το Διαδίκτυο.

Προσομοιώσεις:

Η συνεργασία των μαθητών μπορεί να οδηγήσει σε μια καλύτερη εμπειρία μάθησης δεδομένου ότι «δύο μυαλά είναι καλύτερα από ένα». Το μη δομημένο περιβάλλον μιας προσομοίωσης γίνεται κατανοητό καλύτερα καθώς οι μαθητές συνεργάζονται να διευκρινίσουν τους περίπλοκους νόμους που διέπουν την προσομοίωση.

Microworlds:

Το περιβάλλον του Microworlds δίνει μια πιο δομημένη προσέγγιση στην μάθηση από μια προσομοίωση. Η συνεργασία μέσα σε ένα μικρόκοσμο του microworld έχει τα ίδια αποτελέσματα με τη συνεργασία μέσα σε μια προσομοίωση.

Παιχνίδια:

Το παίξιμο των ψηφιακών παιχνιδιών μπορεί να ενισχύσει το πνεύμα του ανταγωνισμού μεταξύ των μαθητών κάτι το οποίο είναι καταστρεπτικό στη συνεργατική μάθηση. Απ' την άλλη πλευρά η δημιουργία και η εκτέλεση παιχνιδιών στον υπολογιστή από τους μαθητές μπορεί πραγματικά να προωθήσει τη συνεργασία και να ενισχύσει την κατανόηση του περιεχομένου του παιχνιδιού.

Εικονικά περιβάλλοντα:

Η έρευνα είναι σε εξέλιξη για το τι είδους συνεργασία συντελείται μέσα σε ένα εικονικό περιβάλλον καθώς δύο μαθητές μπαίνουν και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και με το περιβάλλον. Ο τελικός σκοπός του προγράμματος είναι να καταστεί δυνατή η συνεργασία σε εικονικά περιβάλλοντα μέσω του Διαδικτύου.

Η έρευνα έχει αποδείξει ότι αν οι μαθητές συνεργάζονται κατά ομάδες για να χτίσουν εικονικά περιβάλλοντα οι ίδιοι, ωφελούνται περισσότερο από αυτή την εμπειρία εκείνοι που έχουν χαμηλή επίδοση και χαμηλές δυνατότητες.

Επικοινωνία:

Η συνεργατική μάθηση μπορεί να οργανωθεί ως εξής:

* Μέσα σε μια αίθουσα με τους μαθητές να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή κατά ομάδες.

* On-line με την χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, με καταλόγους αλληλογραφίας, με ηλεκτρονικούς πίνακες ανακοινώσεων, με ομάδες πληροφόρησης, με απευθείας σύνδεση με ηλεκτρονικά chatrooms, με σεμινάρια σε απευθείας σύνδεση, με συνεδριάσεις μέσω video και υπολογιστών γραφείου.

Εφαρμογές:

* Οι επεξεργαστές κειμένου, οι υπολογισμοί με λογιστικά φύλλα (spreadsheet), τα προγράμματα παρουσίασης, οι βάσεις δεδομένων και τα στατιστικά προγράμματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να υποκινήσουν τους μαθητές στη σύνθεση σχεδίων εργασίας με τα

αντικείμενα μάθησης που διδάχθηκαν.

* Επεκτείνοντας τους στόχους της μάθησης ένας μαθητής κάνει την επεξεργασία κειμένου, άλλος η παρουσίαση κ.λπ. έτσι ώστε να μπορούν να αναπτυχθούν συνεργατικές δεξιότητες .